

Vft. Dejan Gogić
Voditelj terapijskog jahnja
Centar za rehabilitaciju "Stančić"

ELEMENTI RAZLIKE IZMEĐU TERAPIJSKOG JAHANJA I HIPOTERAPIJE

TERAPIJSKO JAHANJE – DEFINICIJE:

- oblik konjaništva namijenjen i prilagođen osobama s poteškoćama u razvoju, u cilju poboljšanja njihove kvalitete življenja a time i postizanja različitih terapijskih ciljeva i to fizioterapijskih, psihoterapijskih i socijoterapijskih koje ova aktivnost nudi (D. Šuvak)
- djelatnost koja upotrebljava konja u terapijskom procesu zbog pozitivnih učinaka na psihosocijalne i motoričke funkcije (M. Zadnikar)
- terapijsko jahanje je upotreba konja i aktivnosti orijentiranih prema osobama s invaliditetom u svrhu postizanja različitih terapijskih ciljeva: kognitivnih, fizičkih, emocionalnih, socijalnih, edukacijskih i bihevioralnih (NARHA)
- terapijsko jahanje predstavlja već desetljećima priznatu i dokazanu metodu pomaganja djeci s posebnim potrebama, fizičkim ili mentalnim poteškoćama da razviju i poboljšaju svoje vještine kao i opće fizičko i mentalno zdravlje. Najbolje ga je definirati kao liječenje uz pomoć konja i aktivnosti koje uključuju konje a cilj im je postizanje širokog spektra kognitivnih , fizičkih, emocionalnih, mentalnih, društvenih, obrazovnih i bihevioralnih ciljeva u liječenju hendikepirane djece
- širom svijeta poznata i priznata metoda rekreacije i rehabilitacije osoba s invaliditetom (Katarina Božičević)
- terapijska metoda u kojoj je konj u ulozi terapeuta za svog jahača
- terapijsko jahanje je oblik konjaništva namijenjen i prilagođen djeci s poteškoćama u razvoju, osobama s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima te osobama s psihičkim i emocionalnim poteškoćama a u svrhu terapije, rehabilitacije i općenito poboljšanje kvalitete života istih (Pravilnik HSTJ)

Definicija terapijskog jahanja u svakom slučaju zahtjeva širu akademsku raspravu u smislu definiranja terapijskog jahanja kao priznate metode:

1. konjaništva
2. liječenja
3. rehabilitacija

TERAPIJSKO JAHANJE

	MEDICINA	PEDAGOGIJA	SPORT
	HIPOTERAPIJA	SPECIJALNO – PEDAGOŠKO JAHANJE	JAHANJE I REKREACIJA
PROVODI	dipl. fizioterapeut po preporuci liječnika	Pedagog, radni terapeut, defektolog, odgojitelj, socijalni radnici, psiholozi	Instruktor ter. jahanja i trener konjaništva
TEŠKOĆE	djeca i odrasli s neurološkim problemima	osobe koje teško uče, MR, psihički bolesnici i osobe s teškoćama u ponašanju	različiti oblici hendikepa
CILJ	smanjivanje poteškoća pri kretanju	smanjivanje poteškoća u ponašanju	jahanje u društvu zdravih osoba
KONJ	terapijski konj	konj za specijalno pedagoško voltažiranje	pouzdana jahač ili terapijski konj

HIPOTERAPIJA – DEFINICIJA

- označava fizioterapiju uz pomoć konja, provodi je fizioterapeut posebno obučen u hipoterapiji na službeno priznatim tečajevima za hipoterapeuta u inozemstvu (Pravilnik HSTJ)
- liječenje sa konjem i na konju, kao poseban oblik medicinske gimnastike tj. fizioterapije koju odredi liječnik (M. Zadnikar)
- hipoterapija je poboljšanje zdravlja kroz medicinsku gimnastiku pomoću konja bazirano na neurofiziološkoj osnovi
- hipoterapija je sastavni dio terapijskog jahanja kao njegov medicinski oblik koji se slobodno može definirati kao oblik liječenja, rehabilitacije ili fizioterapije koju provodi viši ili dipl. fizioterapeut posebno obučen znanjem i iskustvom u konjaništvu i radu s neurološkim bolesnicima

INDIKACIJE ZA TERAPIJSKO JAHANJE

- postoji niz indikacija za terapijsko jahanje:

TJELESNI INVALIDITET – amputacija, artritis, artrogripoza, slabovidnost i sljepoća, CP, DP, moždani udar, gluhoća, gluho-slijepi, epilepsija, trauma glave, multipla skleroza, mišićna distrofija, srpasta anemija, spina bifida, ozljede kralježnice

NETJELESNI INVALIDITET – autizam, razvojni poremećaji (MR) emocionalna oštećenja, poteškoće s učenjem

INDIKACIJE ZA HIPOTERAPIJU

- **glavne** indikacije za hipoterapiju su neurološke smetnje gibanja različite etiologije:
- **najčešći neurološki ispadi** : spastičnost, hipotoničnost, atoničnost, hiperkinetično- hipotonični sindrom, hipokinetično - hipertonični sindrom
- **klasične indikacije** : CP, multipla skleroza, spina bifida, poliomyelitis, spastični tortikolis, parkinsonova bolest, poliomyelitis, posttraumatska neurološka oboljenja, degenerativna neurološka oboljenja

Nova kategorija korisnika usluga programa terapijskog jahanja su ranjenici. NARHA u suradnji s Pentagonom je osnovala poseban program Horses for Heroes za ranjenike u Iraku.

UČINCI TERAPIJSKOG JAHANJA

- **FIZIKALNI** – razvoj ravnoteže i osjećaj za simetriju, jačanje mišića, poboljšanje koordinacije, smanjenje spazma, povećanje pokretljivosti zglobova, smanjenje abnormalnih pokreta, poboljšanje respiracije i cirkulacije, senzorna integracija, poboljšani apetit i probava
- **PSIHOLOŠKI** – općenito dobro osjećanje, poboljšano samopouzdanje, povećano zanimanje za vanjski svijet, poboljšano zanimanje za vlastiti život, poboljšanje sposobnosti preuzimanja rizika, razvoj strpljenja, emocionalna kontrola i samodisciplina, osjećaj normalnosti, povećanje kontrole
- **SOCIJALNI** – razvoj prijateljstva, razvoj poštovanja i ljubavi prema životinjama, povećanje iskustva i užitek

- **EDUKACIJSKI** – motoričko planiranje, vidna i prostorna percepcija, diferencijacija, poboljšana koordinacija oko-šaka, učenje oblika, boja, čitanja, matematike i sl.

UČINCI HIPOTERAPIJE

Kada govorimo o terapijskim učincima kod hipoterapije, prvenstveno mislimo na njihove fizioterapeutske učinke, pa pod tim mislimo :

- razvoj reakcija uspravljanja i ravnoteže, normalizacija mišićnog tonusa, razvoj normalnog obrasca pokreta, razvoj pokreta u zglobovima, razvoj osjećaja za tjelesnu simetriju, razvoj funkcionalnosti
- hipoterapija se zasniva na proprioceptivnim i senzomotoričnim stimulacijama normalnog obrasca pokreta koji se prenosi s konja na jahače.
- Nemoguće je govoriti samo o fizioterapijskim učincima u hipoterapiji bez interakcije s psihološkim, sociološkim i edukacijskim učincima

TIM TERAPIJSKOJ JAHANJA

1. Instruktor/voditelj terapijskog jahanja
2. Vodič konja – volonter
3. Postrani pomagač – volonter
4. Terapijski konj

TIM ZA HIPOTERAPIJU

1. Liječnik – određuje i preporučuje hipoterapiju
  - ocjenjuje i prati stanje korisnika na konju
2. Hipoterapeut
3. Vodič konja – mora biti dobar jahač (A dresura)
  - dodatno školovanje o terapijskom jahanju
  - pomaže u terapiji : pri uzjahivanju, jahanju, zaustavljanju konja, pri izboru tempa hoda, mora predvidjeti kritičnu situaciju i sam skrbi o konju, njeguje ga trenira i hrani
4. Terapijski konj

KONJ

Kod odabira konja za terapijsko jahanje pazimo na njegove sljedeće osobine:

- **TEMPERAMENT** : dobre ćudi, energičan, strpljiv, poslušan i dovoljno srčan, dobra kondicija
- **KONSTITUCIJA** : od 130 cm za djecu , dobro postavljen vrat, okomit stav nogu, duboka prsa, ravna leđa, čvrste sapi
- **KRETANJE**: meke izdašne kretnje, ispravan i kvalitetan oblik kretanja u svim oblicima

- STAROST: ne mlađi od 5 godina i ne stariji od 16 ???
- SPOL: kobile i kastrati
- ZDRAVLJE: zdrav konj

KONJ

za hipoterapiju zadovoljava sve uvjete navedene za konja u TJ. plus:

- ne smije biti niži od 155 cm
- posebno obučen
- važne osobine konja su – njegov takt i ritam koji se postiže redovnim treningom

EDUKACIJA VODITELJA TJ

- Uvjeti:**
1. punoljetnost
  2. položena prva pomoć
  3. završena najmanje SSS
  4. položen ispit P dresure ispred nacionalnih sudaca

Polaganje se vrši pri HSTJ i sastoji se iz tri dijela:

1. pismeni ispit (medicinski dio – stanja i dijagnoze, indikacije i kontraindikacije, konjaništvo – zdravlje konja, prehrana, lonžiranje i treniranje i znanja o specijalnoj opremi koja se koristi u programu TJ)
2. praktični dio (prethodno odraditi praksu od 10 sati Udruga “Kрила” – “Mogu” i minimalno prisustvovati jednom seminaru o TJ kojeg organizira HSTJ))
3. usmeni dio – provjera znanja iz praktičnog i pismenog dijela

EDUKACIJA HIPOTERAPEUTA

Provodi se u inozemstvu Slovenija, Njemačka, Austrija, Engleska, USA ....

Mogućnost edukacije u Sloveniji

- Uvijeti:**
1. Viši ili dipl. fizioterapeut
  2. Položen stručni ispit
  3. Rad s neurološkim pacijentima (zdravstvo, socijala, Udruge TJ....)
  4. A dresura

Ispit se sastoji iz dva dijela :

I dio (listopad 2007.)	5 – 6 dana	500,00 Eura
II dio (listopad 2008.)	9 dana	800,00 Eura

Program se sastoji iz 5 djelova i to :

1. jahanje
2. lonžiranje
3. medicina
4. konjaništva
5. dresura

Dodatna edukacija fizioterapeuta - specijalni tečajevi

- Bobath
- Vojta
- Normalni pokret

Mogućnost polaganja - HUF, HZF i ReAktiva

ZAKLJUČAK

- Više je zajedničkih elemenata koje susrećemo kroz programe terapijskog jahanja i hipoterapije nego razlike, naročito u - izboru konja i učincima jednog i drugog programa
  - stručnog osoblja
  - tehničkih uvjeta i opreme
- Hipoterapiju trebamo gledati kao sastavni dio programa terapijskog jahanja odnosno njegovu nadopunu u rehabilitacijskom smislu
- Svaka Udruga/klub ili rehabilitacijski centar koji provodi program TJ trebao bi težiti k tome da u svom timu ima i

EDUCIRANOG VODITELJA TJ I HIPOTERAPEUTA

LITERATURA:

1. Krmpotić J. (2003.) Konji - terapeuti, učitelji iprijatelji
2. Petrović V. (2001.) Hipoterapija – Zdravljenje z jahanjem konja
3. Šuvak D. (2001.) Priručnik za terapijsko jahanje
4. Krila – Skripta predavanja o terapijskom jahanju
5. Pravilnik o radu organizaciji i standardizaciji stručnih programa i kadrova članica HSTJ
6. www.strides.org
7. www.narha.org
8. www.pliva.hr